

*****

МОВА МЕДІА

*****

УДК 070(477)=161.1=161.2]:81'272"2009/2019"

DOI [https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.1\(41\).21](https://doi.org/10.32840/cpu2219-8741/2020.1(41).21)

З. В. Галаджун

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
доцент кафедри журналістики та засобів масової комунікації
e-mail: galadzhyn_zoryana@ukr.net, ORCID: 0000-0002-3487-6057
Національний університет «Львівська політехніка»
вул. Князя Романа, 1/3, Львів, 79001, Україна

МОВА ДРУКОВАНИХ ЗМІ УКРАЇНИ (У РОЗРІЗІ УКРАЇНСЬКА/РОСІЙСЬКА МОВИ ВИДАННЯ)

У статті розглянуто мовну ситуацію в Україні впродовж 2009–2019 рр. в аспекті мови періодичних та продовжуваних друкованих видань. Виокремлено основні проблеми в дослідженні мови засобів масової інформації, а також простежено динаміку кількості видань у розрізі українська/російська мова.

Складність дослідження полягає в різних методах підрахунку, що використовують відповідні державні структури (а, відповідно, і в даних, опублікованих ними), як-от: Книжкова палата України, Українська асоціація видавців періодичної преси, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, а також тим, що для більш об'єктивного аналізу важливо було б мати нові дані всеукраїнського перепису населення з критеріїв етнічної належності та рідної мови, оскільки останній відбувся ще у 2001 р.

Досліджуючи мовну ситуацію в друкованих засобах масової інформації, можна стверджувати, що вона тісно пов'язана, передусім, з мовною ситуацією в державі, а саме: переважання української мови на Заході України, перехід до білінгвізму в Центрі та диглосний білінгвізм на Сході країни. Більшість видань публікують українською (державною) мовою – 42–52,5%. Друге місце за кількістю видань посідає російська мова – 16–21%. Лівова частка всієї преси виходить саме українською та російською мовами (українською/російською/двома мовами – українською та російською) – 70–85%, що свідчить про певну двомовність соціуму, але з переважанням державної мови – української. Це підтверджують і дані, отримані в результаті опитування. Це може свідчити про те, що мовна національна ідентичність у питанні української мови як єдиної державної та в бажанні отримувати більшу частину інформацію від масмедіа українською мовою є сформованою.

Ключові слова: *друковані ЗМІ, мова видання, преса, мовна ситуація, білінгвізм, диглосія.*

I. Вступ

Дослідження питання мови ЗМІ є актуальним, оскільки в умовах мультинаціонального складу населення України надає змогу виявити запити аудиторії на отримання інформації певною мовою, ставлення до державної мови, національної ідентичності.

Як слушно зауважує В. Шпак, «українська преса – одна з найважливіших складових нашої культури – усе ще залишається найменше вивченою» [18, с. 1]. Серед основних причин такого стану М. Романюк, доктор історичних наук, професор, старший науковий співробітник Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, називає таке: величезні обсяги періодичних видань, які не давали змоги науковцям охопити весь фактичний матеріал і знайти способи його систематизації та опрацювання; творчі можливості дослідників обмежувалися певною заангажованістю через ідеологічні уподобання; серед науковців не було вироблено спільних підходів і методологічних принципів дослідження [13].

Різним аспектам медіадискурсу присвячені праці І. Артамонової, Р. Іванченка, А. Коваль, Л. Майданової, А. Мамалиги, Л. М'ясянкіної, Н. Непийводи, Г. Почепцова, М. Приходи, В. Різу-

на, К. Серажим, Г. Солганика, І. Стецули, М. Феллера, Г. Шаповалової, А. Швець, М. Яцимирської та ін. Мову ЗМІ, зокрема стилі масової комунікації, лексичні засоби, мовну виразність у напрямі текстологічного підходу, розглядали такі українські вчені, як: В. Брицин, А. Васильєва, С. Єрмоленко, М. Жовтобрюх, А. Коваль, В. Костомаров, В. Лизанчук, Л. Масенко, М. Пилинський, О. Пономарів, О. Сербенська, Г. Солганик, О. Стишова, В. Рабчук, О. Тараненко, О. Ткаченко, В. Хмелька, М. Яцимирська та ін.

Про мову як смислову засаду національної ідентичності писали О. Мороз у праці «Концепт “Україна” як компонент мовної картини світу українця», О. Микитюк – «Українська мова і формування національної свідомості», історичні аспекти формування мовної ідентичності українців дослідила І. Фаріон у статті «Хроніки з літописів стародавніх».

Мовній ситуації в Україні в умовах асиметричної двомовності та диглосії присвячені публікації українських учених. Варто згадати такі праці: Я. Радевич-Винницький «Ідентичність та її мовний компонент у неодномовному суспільстві: українські реалії», А. Велика «Соціолінгвістичне опитування курсантів та працівників міліції м. Одеси про мовну ситуацію в Україні», В. Демченко «Білінгвізм на півдні України (ретроспектива)», Л. Корновенко «Мовні уподобання черкаських студентів (за матеріалами соціолінгвістичних спостережень)», В. Труба «Типи мовленнєвих відхилень як особливості діалекту українсько-російських білінгвів», Л. Масенко «Сміхова культура як стратегія приниження мови в ситуації субординативного білінгвізму».

Вивчення мови преси є певним зрізом мовної ситуації держави, де, як ми знаємо, мовна ситуація залежить від територіальної ознаки, бо якщо на Заході домінує українська мова, у Центрі вже відбувається перехід до білінгвізму й диглосності, то ближче до Сходу України переважає російська. З'ясування затребуваності преси певною мовою частково надає відповідь стосовно мовної ідентичності громадян нашої країни, а також вказує на присутність чи відсутність проблем стосовно функціонування державної мови чи мови національних меншин.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета статті полягає в дослідженні друкованих періодичних та продовжуваних виданнях України через критерій мови видання як відображення мовної ситуації в країні впродовж 2009–2019 рр.

Під час збирання матеріалу, аналізу й опису результатів використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи дослідження. За допомогою *описового методу*, зокрема прийомів порівняння, реконструкції та узагальнення, нам вдалося опрацювати наявний теоретичний матеріал із цієї проблематики й зробити висновки. Послугуючись *методом комплексного аналізу*, ми змогли розглянути окреслену проблему крізь призму напрацювань інших наукових галузей. За допомогою *контент-аналізу та методу статистичної обробки результатів* здійснено кількісне порівняння видань у розрізі українська/російська, двома мовами та інтерпретовано отримані результати.

III. Результати

Нове, відмінне від прийнятого в російську мовознавстві визначення базового соціолінгвістичного поняття «мовна ситуація» на підставі західних методик вивчення мовних проблем виокремлює Т. Фудерер у статті «Мовна ситуація України в категоріях концепції Клода Ажежа» [17]. Як зауважує авторка, «мовну ситуацію визначають як суспільний стан національної спільноти, характер її мовної свідомості, пов'язаної з задоволенням комунікативних потреб за допомогою однієї або кількох мов» [17]. Показово, що в цій дефініції наголос зроблено на мовній свідомості суспільства, що надзвичайно актуально для аналізу двомовного соціуму України, оскільки саме від змін у суспільній свідомості у ставленні до української мови залежить розширення її функцій і сфер застосування. Як зазначає В. Брицин, «мовна ситуація – притаманний суспільству спосіб задоволення комунікативних потреб за допомогою однієї або кількох мов. Є одним із найважливіших об'єктів соціолінгвістики, який звичайно характеризується за якісними, кількісними та оцінними параметрами» [1]. Сучасна суспільно-політична ситуація в нашій країні свідчить про постійне протистояння старих мовних стереотипів та нових тенденцій у мовному питанні. Існує постійне питання надання російській мові статусу державної (є більш критичним для жителів Півдня та Сходу України), мовне питання на Закарпатті тощо. За останнім переписом населення, у 2001 р. було зафіксовано 107 національностей, які проживають у нашій державі, за кількісним показником українська є рідною для 67,5% (31,97 млн осіб), російська – 13% (6,2 млн осіб), кримськотатарська – 0,47%, молдавська – 0,37%, угорська – 0,30%, румунська – 0,28%, болгарська – 0,27% тощо. Варто також вказати на те, що популяризація використання російської мови на офіційному рівні сприяла переходу більшості на російську мову спілкування, зокрема російську рідною, крім етнічних росіян, назвали 62% білорусів, 30% болгар, 18% молдаван, 14,7% українців.

Друкованими засобами масової інформації, або ж пресою, згідно із Законом України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» від 16.11.1992, є «періодичні і такі, що продовжуються, видання, які виходять під постійною назвою, з періодичністю один і більше номерів (випусків) протягом року на підставі свідоцтва про державну реєстрацію... Друкований засіб масової інформації вважається виданим, якщо він підписаний до виходу в світ і видрукований будь-яким тиражем» [7]. Конструкт «мова ЗМІ», на думку Т. Добросклонської, можна розгля-

дати в трьох аспектах: як весь масив текстів, що виготовляються та розповсюджуються ЗМІ; як стійку внутрішньомовну систему, що характеризується певним набором лінгвостилістичних властивостей та ознак; як особливо знакову систему змішаного типу з визначеним співвідношенням вербальних і аудіовізуальних компонентів, специфічним для кожного [6, с. 28]. Предметом нашого дослідження є мова ЗМІ в значенні другого виокремленого аспекту.

Як слушно зауважує У. Перескоцька в дослідженні «Мовний образ російсько-українського конфлікту 2014–2015 рр. у польських медіа», «різноманіття назв – мова преси, мова газети, мова газетно-публіцистичного стилю, мова ЗМІ, мова ЗМК, мова стилю масової комунікації, мова мас-медіа, мова Інтернет – видань, мова реклами – свідчить про непростий шлях формування змісту наукової галузі» [12]. Усі соціальні зрушення провокують зміну мови ЗМІ, серед яких дослідниця відзначає запозичення мовних засобів з периферійних сфер мовної системи, активізацію вживання іншомовних слів, поповнення фразеологічної системи новими сталими сполученнями. Специфіка мови друкованих ЗМІ полягає у взаємодії вербальних і графічних компонентів (тип та розмір шрифту, ілюстрації, використання кольорів, якість матеріалів, розміщення текстів на газетній площині тощо – усе це тісно поєднується зі словесним рядом, складаючись у єдине ціле).

Оскільки мовами, що найбільше використовують у спілкуванні на території нашої держави, є українська та російська, а також унаслідок того, що кількість видань, які видають цими мовами, є найбільшою, для нашого аналізу ми обрали друковані засоби масової інформації, що видають цими мовами.

Відповідно до даних загальнонаціонального дослідження, проведеного Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно із соціологічною службою Центру Разумкова з 13 по 18 грудня 2019 р., 69% респондентів відзначили, що російська мова має вільно використовуватися у приватному житті, але українська залишається єдиною державною, де статус російської як офіційної в окремих регіонах підтримують 15% опитаних, а як другої державної – 12%. Крім того, на запитання про те, що не менше ніж 50% контенту ЗМІ повинно звучати українською мовою, своє «безумовно так» сказали 52,7%, «скоріше так» – 25,9%, «скоріше ні» – 9,7% та «ні» – 5% опитаних [11].

Досліджуючи стан справ щодо кількості періодичних та продовжуваних видань, що виходили українською та російською мовами впродовж 2009–2014 рр., можемо відзначити, що відсоток преси українською мовою був стабільний у межах 43–44%, де найнижчий показник у 2182 видання був у 2009 р. та найвищий – 2374 одиниці – в 2013 р. Щодо періодичних і продовжуваних видань російською мовою, то теж можна відзначити стабільні показники в межах 25–29%, де найвищий у 29% був у 2009 р., а найнижчий – 25% – у 2014 р. [2]. Частково це пояснюється тим, що впродовж 1996–2002 рр. щорічно кількість, зокрема, газет збільшувалася на 100 видань, відповідно відбулося кількісне насичення ринку й зростання, на думку В. Шпака [18, с. 1], зупинилося, а з 2006 р. у зв'язку з економічними проблемами почалося зменшення кількості преси, що до 2009 р. також вже врегулювалося. Аналізуючи кількісні характеристики періодичних видань у динаміці 2009–2014 рр., можемо констатувати, що загальна їх кількість коливалася несуттєво: від 5032 – найнижча кількість у 2014 р. до 5529, що є найвищим показником у цьому періоді (2013 р.) [2].

За останні роки виникають деякі розбіжності в підрахунку друкованих ЗМІ, оскільки органом, відповідальним за роздержавлення, було визначено Державний комітет телебачення і радіомовлення України, що вів підрахунок органів преси, які підлягали реформуванню, наосліп, тільки за заявами останніх. Фактичний облік веде Міністерство юстиції України, реєстр є відкритим, але налаштування пошуку організоване так, що дізнатися про газету чи журнал можна, лише ввівши її назву, що унеможлиблює підрахунок. Крім того, у процесі реформування стало відомо, що багато із зареєстрованих видань уже припинили вихід, але формально не припинили своєї реєстрації, що теж не дає можливості об'єктивно прослідкувати ситуацію на цьому ринку. Свої дані публікують Українська асоціація видавців періодичної преси, Книжкова палата України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, що демонструють певні розбіжності з низки причин, серед яких хотілося б виокремити обмежений доступ до реєстру та різні критерії підрахунків.

Науковці, які досліджують пресу, зокрема В. Шпак [18, с. 2], вважають, що якби існувала Національна тиражна служба, то цих проблем можна було б уникнути, але автор вважає, що просто відкриття доступу до Реєстру на сайті Міністерства юстиції вирішило б це питання. Коли ми говоримо про відкриття доступу, то йдеться про спрощення користування системою, доступ до готових аналітичних довідок, які б готувалися щонайменше один раз на півріччя органом, що володіє точною інформацією із цього питання.

Враховуючи, що минулого року тільки завершилося реформування державних та комунальних друкованих засобів масової інформації, яке тривало впродовж трьох років з 2016 по 2018 рр. включно, для нашого дослідження є цікавим саме період з 2015 р. (із чим ми прийшли до роздержавлення) до 2019 р. (що стало результатом цього перетворення), щоб побачити цілісний зріз друкованих ЗМІ за критерієм мови видання (українська/російська/двома мовами – українською та російською) [3; 14; 15; 4; 16].

Як видно на рис. 1, кількість видань українською мовою за досліджуваний період була в межах 42–52,5%, найнижча в 2019 р. – 1321 видання (42%), найвища – 1599 видань (52,5%) у 2016 р. Різниця в 10% не видається малою, особливо враховуючи незначну різницю в загальному переліку одиниць преси (3143/3041). Щодо російської мови, то відсоток видань коливається в межах 16–21%, де 16% було у 2016 та 2019 рр., а 21% – у 2015 р. Кількість періодичних та продовжуваних видань, що виходять двома мовами, є відносно стабільною й коливається в межах 17–20% від загальної маси. Тобто загалом видання українською та російською мовами становлять у середньому, за досліджуваний період від 70 до 85%. Отож, можна стверджувати, що більшість друкованих видань України видається українською та російською мовами.

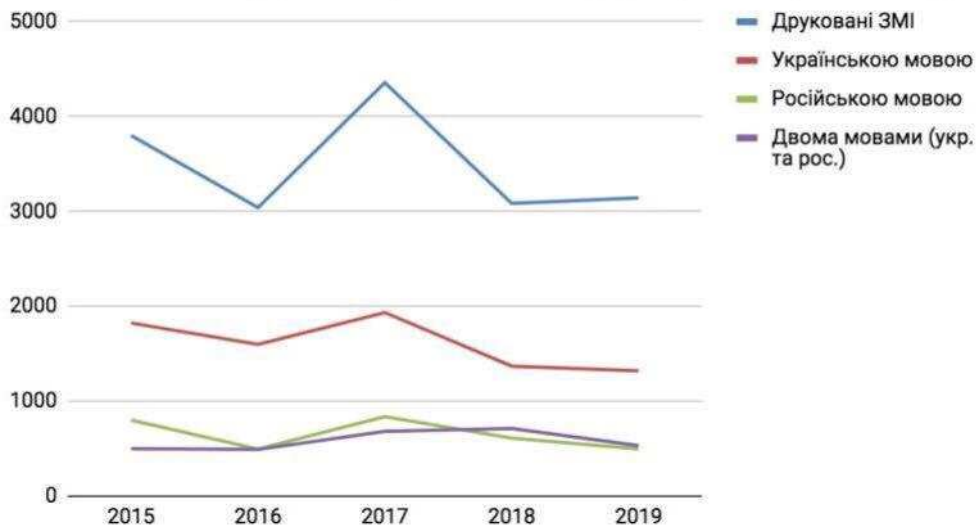

Рис. 1. Динаміка кількості періодичних та продовжуваних друкованих ЗМІ в Україні за мовами видання (українська/російська/двома – українською та російською) 2015–2019 рр.

Загальносвітові тенденції є невтішними для друкованих ЗМІ, і вже на сьогодні в нас немає жодної щоденної газети, остання припинила своє існування у 2019 р. Зрозуміло, що скорочення накладів, згодом перехід на меншу періодичність, скорочення спеціалізованих випусків є результатом зменшення аудиторії преси через неможливість конкурувати з електронними медіа, що активно розвиваються в різних формах і завдяки незатратності випуску мають можливість більш оперативно подавати інформацію, зокрема новинарну. Автор не поділяє оптимізму президента Всесвітньої газетної асоціації Т. О'Рейлі, озвученого в щорічній доповіді «Тенденції світової преси» [10], про збереження першості преси в інформованні. Але варто віддати належне тому, що у 2008 р., а саме тоді був підготовлений звіт, зниження популярності газет могло видаватися результатом світової економічної кризи, що неминуче мине разом з останньою. Як можемо констатувати зараз, цього не відбулося.

Засоби масової комунікації – це бізнес, і все, що з ними відбувається, підпорядковано законам економіки. Роздержавлення, відсутність державної підтримки – це ті реалії, з якими довелося зіткнутися українській пресі і які, крім справжньої незалежності, отримали проблеми, що потрібно вирішувати за законами економіки. Звісно, не всі зможуть існувати в умовах жорсткого конкурентного середовища, особливо з електронними ЗМІ, але саме такими є наші реалії. Як відзначено у Всесвітньому огляді індустрії розваг та ЗМІ, прогноз на 2018–2022 рр. [5], доходи сфери друкованих ЗМІ зменшуються практично в усьому світі й будуть зменшуватися в перспективі наступних п'яти років, лише в Індії прогнозовано приріст на 1 млрд дол. США до 2022 р. «Конвергенція 3.0» знову визначає конкурентне середовище. На відміну від попередніх хвиль конвергенції, вона створює постійно розширювану групу «суперконкурентів» та спеціалізовані, нішеві бренди. Уже відбувається розмивання меж, що відмежовують сфери розваг та засоби масової комунікації, зтирає відмінності між друкованими й цифровими масмедіа, соціальними мережами та традиційними ЗМІ.

Сфера друкованих ЗМІ України розвивається в руслі загальносвітових тенденцій, а питання мови преси залишається. Зменшення кількості видань, що видаються українською – державною мовою, є тривожним сигналом, що потребує реагування. Це підтверджує думка громадян, які, за даними опитування, вважають, що понад 50% контенту ЗМІ повинно бути українською мовою

[11]. Відповідно до типології білінгвальних і диглосних ситуацій американського соціолінгвіста Дж. Фішмана, мовну ситуацію в нашій державі, яка виявляється, зокрема, через мову видання, можна зарахувати до різновиду співіснування двох мов на території однієї країни, як білінгвізм без диглосії, коли дві мови вживаються однаково, без розрізнення їхніх функцій, і яку сам науковець вважає дуже нестабільною, бо виникає велика загроза зникнення тієї мови, що перебуває в слабшій позиції [9], а такою, після понад семидесяти років існування Радянського Союзу на нашій території є державна мова, українська. Деякі дослідники, зокрема Т. Ковальова, вважають, що найоптимальнішою моделлю для врегулювання мовних відносин у нашій державі є «титультний етнос – етнічні меншини» [8], що підкріплюється законодавчими положеннями. З погляду концепції про три профілі зникання мов, на думку Т. Фудерер, ми повинні перейнятися майбутнім державної мови [17, с. 70]. Дослідниця Л. Масенко, спираючись на результати масового соціолінгвістичного опитування, присвяченого вивченню мовної ситуації України, що було проведене у 2017 р., вказує, що «наш соціум недостатньо усвідомлює загрози для української мови, пов'язані зі специфікою білінгвального стану країни» [9].

IV. Висновки

Складність дослідження полягає в різних підходах до підрахунку, відмінних даних, опублікованих компетентними органами, такими як Книжкова палата України, Українська асоціація видавців періодичної преси, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, а також тим, що для більш об'єктивного аналізу важливо мати дані не такого давнього (2001 р.) всеукраїнського перепису населення з критеріїв етнічної належності та рідної мови.

Мова друкованих засобів масової інформації тісно пов'язана з мовною ситуацією в державі. Більшість видань публікують українською (державною) мовою – 42–52,5%. На другому місці за кількістю видань російська мова – 16–21%. Левова частка всієї преси виходить саме українською та російською мовами (українською/російською/двома мовами – українською та російською) – 70–85%. Дані опитування свідчать, що мовна національна ідентичність у питанні української мови як єдиної державної та в бажанні отримувати інформацію від медіа українською мовою є сформованою.

Подальших досліджень потребує вивчення питання друкованих видань України, що виходять мовами національних меншин, та тенденцій їх розвитку.

Список використаної літератури

1. Брицин В. М. Мовна ситуація в УРСР і актуальні питання розвитку соціолінгвістичних досліджень. *Функціонування і розвиток сучасних слов'янських мов*: зб. наук, пр. Київ, 1991. С. 4–24.
2. Випуск періодичних та продовжуваних видань мовами національних меншин у 2009–2014 рр. *Державний комітет телебачення та радіомовлення України*. 2015. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=119324&cat_id=85717 (дата звернення: 02.09.2019).
3. Випуск неперіодичних, періодичних і продовжуваних видань в Україні українською та російською мовами у 2014–2015 рр. *Державний комітет телебачення та радіомовлення України*. 2015. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124783&cat_id=85717 (дата звернення: 12.09.2019).
4. Випуск періодичних та продовжуваних видань в Україні за 1991–2018 рр. *Книжкова палата України*. 2019. URL: <http://www.ukrbook.net/statistika/periodyka2018.pdf> (дата звернення: 11.09.2019).
5. Всесвітній огляд індустрії розваг та ЗМІ: прогноз на 2018–2022 рр. *PwC Україна*. 2018. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/entertainment-media-outlook.html> (дата звернення: 12.09.2019).
6. Добросклонская Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь. 2008. С. 28.
7. Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні». *Верховна Рада України*. 1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2782-12> (дата звернення: 14.09.2019).
8. Ковальова Т. Мовний компонент національної самосвідомості як визначальний чинник мовної політики держави. *Суспільна політика*. 2010. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2010-34/doc/2/01.pdf> (дата звернення: 11.09.2019).
9. Масенко Л. Суспільний запит на українську мову зростає. Влада відстає від народу. *Радіо Свобода*. 2017. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28875484.html> (дата звернення: 09.09.2019).
10. О'Рейли Г. Тенденции мировой прессы: материалы. *Медиа библиотека*. 2009. URL: http://media.parlament.org.ua/d_tg/action/article_detail/article_id/2736/ (дата звернення: 11.09.2019).
11. Патріотизм, мова та зовнішньополітичні пріоритети – громадська думка України. *Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва*. 2020. URL: https://dif.org.ua/article/%20patriotizm_mova%20%20 (дата звернення: 10.09.2019).
12. Перескоцька У. Мовний образ російсько-українського конфлікту 2014–2015 рр. у польських медіа. 2018. URL: <http://wishenko.org/t-szewczenki-kijw-movnij-obraz-rosijsko.html> (дата звернення: 10.09.2019).

13. Романюк М. Здобутки і прорахунки дослідників української преси: погляд у XXI ст. Львів: Львівський нац. ун-т ім. Івана Франка. URL: http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/Internet/PART-1_8.htm (дата звернення: 12.09.2019).
14. Статистичні дані про випуск друкованих ЗМІ станом на 1 півріччя 2016 р. *Державний комітет телебачення та радіомовлення України*. 2016. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=130170&cat_id=8577 (дата звернення: 11.09.2019).
15. Статистичні дані про випуск друкованих ЗМІ в 2017 р. *Державний комітет телебачення та радіомовлення України*. 2018. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=1-43472&cat_id=8571 (дата звернення: 08.09.2019).
16. Статистичні дані про випуск друкованих ЗМІ у 1 півріччі 2019 р. *Державний комітет телебачення та радіомовлення України*. 2019. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=157433&cat_id=85717 (дата звернення: 15.09.2019).
17. Фудерер Т. Мовна ситуація України в категоріях концепції Клода Ажежа. *Мова і суспільство*. 2011. С. 62–71.
18. Шпак В. Друковані засоби масової інформації в контексті формування національного інформаційного простору. *Вісник Книжкової палати*. 2013. № 9. С. 1–3.

Reference

1. Brytsyn, V. M. (1991). *Movna sytuatsiia v URSR i aktualni pytannia rozvytku sotsiolingvistychnykh do-slidzhen* [Language situation in the USSR and topical issues of development of sociolinguistic studies]. *Funktsionuvannia i rozvytok suchasnykh slovianskykh mov*: zbirnyk naukovykh prats. Ky-iv [in Ukrainian].
2. Vypusk periodychnykh ta prodovzhuvanykh vydan movamy natsionalnykh menshyn u 2009–2014 rr. [Issue of periodicals and periodicals in the languages of national minorities in 2009–2014]. (2015). *Derzhavnyi komitet telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy*. Retrieved from http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=119324&cat_id=85717 [in Ukrainian].
3. Vypusk neperiodychnykh, periodychnykh i prodovzhuvanykh vydan v Ukraini ukrainskoiu ta rosiiskoiu movamy u 2014–2015 rr. [Issue of non-periodical, periodical and continuing editions in Ukrainian and Russian languages in 2014–2015]. (2015). *Derzhavnyi komitet telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy*. Retrieved from http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124783&cat_id=85717 [in Ukrainian].
4. Vypusk periodychnykh ta prodovzhuvanykh vydan v Ukraini za 1991–2018 rr. [Issue of periodicals and continuing editions in Ukraine for 1991–2018]. (2019). *Knyzhkova palata Ukrainy*. Retrieved from: <http://www.ukrbook.net/statistika/periodyka2018.pdf> [in Ukrainian].
5. Vsesvitnii ohliad industrii rozvah ta ZMI: prohnaz na 2018–2022 rr. [World Entertainment & Media Industry Overview: 2018–2022]. (2018). *PwC Ukraina*. Retrieved from <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/entertainment-media-outlook.html> [in Ukrainian].
6. Dobrosklonskaya, T. G. (2008). *Medialingvistika: sistemnyj podhod k izucheniju jazyka SMI: sovremennaja anglijskaja mediarech'* [Medialinguistics: a systematic approach to the study of the language of the media: modern English media speech] [in Russian].
7. Law of Ukraine «On Print Media in Ukraine». (1993). *Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/2782-12> [in Ukrainian].
8. Kovaleva, T. (2010). *Movnyi komponent natsionalnoi samosvidomosti yak vyznachalniy chynnyk movnoi polityky derzhavy* [The linguistic component of national consciousness as a determining factor in the language policy of the state]. *Suspilna polityka*. Retrieved from <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2010-34/doc/2/01.pdf> [in Ukrainian].
9. Masenko, L. (2017). *Suspilnyi zapyt na ukrainsku movu zrostaie. Vlada vidstaie vid narodu* [Public inquiry into the Ukrainian language is growing. Power lags behind the people]. *Radio Svoboda*. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/28875484.html> [in Ukrainian].
10. O'Reilly, G. (2009). *Tendencii mirovoj pressy: materialy* [World Press Trends: Materials]. *Medya byblyoteka*. Retrieved from http://media.parlament.org.ua/d_tg/action/article_detail/article_id/2736/ [in Ukrainian].
11. Patriotyzm, mova ta zovnishnopolitychni priorytety – hromadska dumka Ukrainy [Patriotism, language and foreign policy priorities are the public opinion of Ukraine] (2020). *Fond «Demokratychni initsiatyvy» imeni Ilka Kucheriva*. Retrieved from https://dif.org.ua/article/%-20patriotyzm_mova%20%20 [in Ukrainian].
12. Pereskotskaya, U. (2018). *Movnyi obraz rosiisko-ukrainskoho konfliktu 2014–2015 rr. u polskykh media* [The linguistic image of the Russian-Ukrainian conflict 2014–2015 in Polish media]. Retrieved from <http://wishenko.org/t-szewczeni-kijw-movnij-obraz-rosijsko.html> [in Ukrainian].
13. Romanyuk, M. *Zdobutky i prorakhunky doslidnykiv ukrainskoi presy: pohliad u XXI st.* [Achievements and miscalculations of researchers of the Ukrainian press: a look in the XXI century]. Lviv: Lvivskyi nats. un-t im. Ivana Franka Retrieved from http://www.lnu.edu.ua/faculty/jur/Internet/PART-1_8.htm [in Ukrainian].

14. Statystychni dani pro vypusk drukovanykh ZMI stanom na 1 pivrichchia 2016 r. [Statistics on the issue of print media as of the 1st half of 2016]. (2016). *Derzhavnyi komitet telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy*. Retrieved from http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=130170&cat_id=8577 [in Ukrainian].
15. Statystychni dani pro vypusk drukovanykh ZMI v 2017 r. [Statistics on the issue of print media in 2017]. (2018). *Derzhavnyi komitet telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy*. Retrieved from http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=143472&cat_id=8571 [in Ukrainian].
16. Statystychni dani pro vypusk drukovanykh ZMI u 1 pivrichchi 2019 r. [Statistics on the issue of print media in the first half of 2019]. (2019). *Derzhavnyi komitet telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy*. Retrieved from http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=157433&cat_id=85717 [in Ukrainian].
17. Fuderer, T. (2011). *Movna sytuatsiia Ukrainy v katehoriakh kontseptsii [Kloda Azhezha The linguistic situation of Ukraine in the categories of Claude Aggez's concept]*. *Mova i suspilstvo*, 62–71 [in Ukrainian].
18. Shpak, V. (2013). *Drukovani zasoby masovoi informatsii v konteksti formuvannia natsionalnogo infor-matsiinoho prostoru [Print media in the context of formation of the national information space]*. *Visnyk Knyzhkovoї palaty*, 9, 1–3 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.01.2020.

Received 05.01.2020.

Haladzshun Z. The Language of the Printed Media of Ukraine (in the Context of the Ukrainian/Russian Language of Publication)

The article investigates the language situation in Ukraine over a period of 2009–2019 in terms of the language of periodic and continued printed publications. The article singles out chief problems in the investigation of the language of printed media and traces back the dynamics of the number of publications in the context of the Ukrainian/Russian language.

The difficulty of the research consisted in various methods of calculation used by the relevant government institutions, such as the National Book Chamber of Ukraine, the Ukrainian Association of Press Publishers, the State Television and Radio Broadcasting Committee, and, respectively, in the data published by them as well as in the fact that in order to perform a more objective analysis it would be essential to have the data of not such an out-dated (2001) All-Ukrainian population census according to the ethnic background and mother tongue criteria.

Investigating the language situation in the printed media, it can be claimed that, above all, it is closely related to the language situation in the state, that is: predominance of the Ukrainian language in the Western Ukraine, transition to the bilingualism in the Centre and diglossic bilingualism in the East of the state. The majority of publications are published in the Ukrainian (state) language – 42–52,5%. The Russian language takes the second place with 16–21%. The lion's share of the whole press is issued in the Ukrainian and Russian languages (Ukrainian/Russian/both Ukrainian and Russian) – 70–85%, which shows certain bilingualism of the society but with the predominance of the state language – Ukrainian. This is evidenced by the polling data and may point to the fact that the lingual national identity has already been formed when it comes to the Ukrainian language as the only state language as well as the desire to obtain the better half of the information from the mass media in the Ukrainian language.

Key words: *printed media, language of publication, press, language situation, bilingualism, diglossia.*